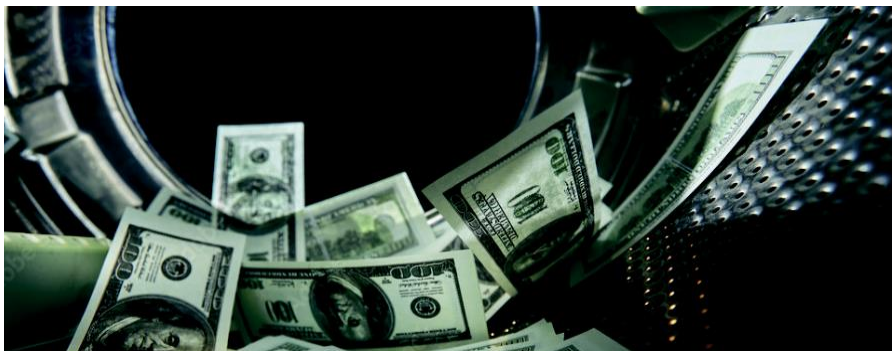

SPREČAVANJE PRANJA NOVCA: OSNOVE

Dio 8: Trendovi kriminala

Robovlasništvo u savremenim uvjetima, trgovina ljudima, krivična djela u vezi sa zaštitom životne sredine i pranje novca zasnovano na poslovanju su svi ogromne prijetnje po današnje društvo. Profesionalne računovođe igraju bitnu ulogu, kako u suzbijanju ove vrste krivičnih dijela, uključujući osiguravanje da pružajući svoje profesionalne usluge nenamjerno ne pomognu iste, tako i u njihovom prijavljivanju nadležnim organima.

Trgovina narkoticima

Trgovina narkoticima je predstavljala oblast na koju se stavljao poseban naglasak u borbi protiv pranja novca 1989. godine, u vrijeme osnivanja Radne grupe za finansijsko djelovanje /engl. *Financial Action Task Force – FATF**, i koja je i dalje jedan od najvećih izvora sredstava koja se peru. Trebate obratiti posebnu pažnju na transakcije koje nisu uobičajene za određenog klijenta ili određenu privrednu djelatnost, transakcije za koje nije očito koju funkciju bi trebale ispuniti, nejasne poslovne modele i slučajeve kada nije moguće potvrditi porijeklo novca. Iako se danas kao sredstva plaćanja ponekad koriste i kripto valute i nezamjenjivi tokeni, pranje novca povezanog s trgovinom narkoticima, ali i uopćeno, se i dalje uglavnom vezuje uz gotovinu.

Trgovina ljudima, ono što se u modernim uvjetima smatra robovlasništvom i seksualna eksploatacija

Procjenjuje se da su 25 miliona ljudi diljem svijeta žrtve prinudnog rada i/ili seksualne eksploatacije kroz koje se protuzakonito stiče preko 150 milijardi američkih dolara dobiti. Ujedno je riječ o vrstama krivičnih dijela koja, gledano na međunarodnom planu, bilježe najveći porast, potaknuti sukobima, klimatskim promjenama i drugim uzrocima.

Profesionalne računovođe mogu u velikoj mjeri pomoći žrtvama i identificirati počinitelje time što će prosto obraćati posebnu pažnju na moguće pokazatelje datih krivičnih dijela, uključujući:

- korištenje računovođa u transakcijama kakve obično ne iziskuju stručnu pomoć;
- postojanje više računa/društava posebne namjene;
- sumnjivo odsustvo troškova povezanih s kadrovima;
- prijenos gotovine u zemlje visokog rizika izvan okvira konvencionalnog bankarskog sistema;
- uključenost šire obitelji u poslovanje ili transakcije;
- finansijske transakcije čija složenost nema jasne poslovne opravdanosti;
- preusmjeravanje plaćanja kroz više zemalja prije konačnog odredišta;
- uplate/isplate u neuobičajeno doba dana, odnosno izvan navedenog radnog vremena klijenta;
- visoki i/ili česti troškovi nastali na aerodromima, u lukama i drugim transportnim čvorištima, kao i u inostranstvu u slučajevima kada to nije u skladu s navedenom djelatnošću klijenta;
- uplate firmama za logistiku, kompanijama za avio i autobusni prijevoz i iznajmljivanje vozila ili putničkim agencijama koje nisu u skladu s navedenom djelatnošću klijenta; i
- relativno visoka ili stalna izdavanja za stavke koje nisu povezane s navedenom djelatnošću klijenta, kao što su obroci ili smještaj.

Više pokazatelja, uključujući pokazatelje koji su svojstveni pojedinim krivičnim djelima iz ove kategorije mogu se naći u dokumentu *FATF*-a „Tokovi novca od trgovine ljudima“.

Pranje novca zasnovano na trgovanju

Pranje novca zasnovano na trgovanju je sve češći vid pranja novca i, što je bitno naglasiti, iziskuje pomoć kvalificiranih stručnjaka. Ono podrazumijeva prikrivanje protuzakonito stečene dobiti služeći se/zloupotrebjavajući transakcije trgovanja da se njeno nelegalno porijeklo legitimizira, odnosno da se financiraju terorističke aktivnosti. Pri tome, kriminalci mogu počinuti čitav spektar drugih potencijalno protuzakonitih radnji, kao što je izrada lažnih faktura, lažno prikazivanje roba da se izbjegnju kontrole i druge povrede poreznih i carinskih propisa.

Na postojanje rizika pranja novca zasnovanog na trgovanju mogu ukazivati mnogobrojni pokazatelji povezani sa strukturnim faktorima i vrstom trgovinske aktivnosti, pokazatelji koji se tiču dokumentacije o trgovinskoj transakciji ili o robama kojima se trguje i same radnje/transakcije koje se očekuju od računovođe. Profesionalne računovođe koje rade s klijentima uključenim u aktivnosti ovog tipa bi se trebale upoznati sa svim najnovijim trendovima i pokazateljima rizika.

Više informacija je dostupno u dokumentu FATF-a pod nazivom „Trendovi i najnovija dešavanja u pranju novca zasnovanom na trgovanju: Pokazatelji rizika“.

Financiranje terorizma

Nakon napada od 11.09.2001. godine, oblast djelovanja FATF-a je proširena kako bi uključivala i financiranje terorističkih aktivnosti. Jedna od ključnih razlika između pranja novca i financiranja terorizma je to da se pranje novca prije svega tiče porijekla novca, a financiranje terorizma njegovog krajnjeg odredišta. U znakove upozorenja na koje treba obratiti posebnu pažnju spadaju:

- izvještavanje medija da klijent podržava terorističke organizacije;
- atipične nabavke; i
- prijenos sredstava u više manjih iznosa u ili iz zemalja visokog rizika.

Više informacije mogu se naći u dokumentu FATF-a „Povećani rizici financiranja terorizma“.

COVID-19 i pranje novca

Kriminalci su iskoristili pandemiju da počine prijevare i kibernetički kriminal, zloupotrijebe poticaje za privredu i nezakonito prisvoje međunarodnu finansijsku pomoć. Povećano korištenje finansijskih usluga putem interneta i virtualne imovine omogućava prikrivanje protuzakonito stečenih sredstava. Smanjen fizički nadzor u funkciji sprječavanja pranja novca im omogućuje da eksploatiraju eventualne slabosti organizacija. U tom smislu, treba obratiti posebnu pažnju na:

- krađu identiteta putem elektronske pošte/SMS poruka;
- prijevare preko lažnih dobrotvornih organizacija ili investicionih fondova;
- pritisak da se zaobiđu uobičajene provjere i kontrole;
- neprimjereno odobravanje javnih fondova; i
- neuobičajene transakcije i novčane tokove.

Za više informacija vidjeti dokument FATF-a „Rizici pranja novca i financiranja terorizma povezani s COVID-om 19“.

Krivična djela koja se tiču okoliša i protuzakonita trgovina životinjama

U znakove upozorenja na koje treba obraćati pažnju spadaju:

- Vaš klijent nije mogao pružiti dokaze da poštuje domaće zahtjeve u vezi sa životnom sredinom;
- kupovinu ili ulaganje u data društva vrše osobe bez odgovarajućeg poznavanja sektora;
- neobjašnjivi transferi koji uključuju visoke službenike nadležne za upravljanje/zaštitu prirodnih resursa.

Više informacija o ovome mogu se naći u dokumentima FATF-a „Pranje novca od krivičnih djela koja se tiču okoliša“ i „Pranje novca i protuzakonita trgovina životinjama“.

Korupcija i pranje novca

Znakovi upozorenja na koje treba obraćati pažnju uključuju:

- vijesti, odnosno izvještaji o istragama navode da su osobe ili subjekti umiješani u primanje/davanje mita ili korupciju;
- transakcija se izvršava, odnosno strana dolazi iz zemlje poznate po izraženoj zastupljenosti korupcije;
- subjekt nema odgovarajući plan poštivanja propisa, odnosno kodeks ponašanja.

Za više informacija vidjeti dokument FATF-a „Pranje novca od korupcije“.

Profesionalni perači novca

Šeme pranja novca postaju sve složenije. Dokument FATF-a „Profesionalno pranje novca“ daje detaljan opis najrazvijenijih praksi pranja novca i 25 primjera iz prakse.

Prijavlivanje sumnjivog djelovanja

Ukoliko posumnjate u postojanje protuzakonitog djelovanja, prijavite svoje sumnje nadležnom organu za finansijski kriminal. U određenim jurisdikcijama, profesionalne računovođe su i zakonski dužne da to učine.

DODATNA POMOĆ

„Vodič iz primjene pristupa zasnovanog na rizicima za računovodstvenu profesiju“ FATF-a nudi opća uputstva a detaljnije informacije o domaćim uvjetima, uključujući primjenjive regulatorne zahtjeve, možete zatražiti od svoje profesionalne računovodstvene organizacije.

Ovo izdanje Osnove: Sprečavanje pranja novca, Dio osmi: Trendovi kriminala, kojeg je u martu 2022. na engleskom jeziku objavio International Federation of Accountants, u septembru 2023. je na bosanski jezik preveo Savez računovođa, revizora i finansijskih radnika Federacije BiH (SRRiF-FBiH) i umnožava ga uz dopuštenje IFAC. Odobreni tekst svih IFAC publikacija su ona izdanja koja je IFAC objavio na engleskom jeziku. IFAC ne snosi odgovornost za ispravnost i potpunost prijevoda, niti za postupanje koje bi moglo proistići iz njega.

Tekst na engleskom jeziku Osnove: Sprečavanje pranja novca, Dio osmi: Trendovi kriminala © 2022. IFAC. Sva prava pridržana.

Tekst na bosanskom jeziku Osnove: Sprečavanje pranja novca, Dio osmi: Trendovi kriminala © 2023. IFAC. Sva prava pridržana.

Izvorni naslov: Anti-Money Laundering, The Basics, Installment 8 - Crime Trends (March 2022)

Obratite se na Permissions@ifac.org za dopuštenje za reprodukciju, pohranu ili prijenos ili za izradu drugih slične upotrebe ovog dokumenta